

rosa vera

UNA APORTACIÓ A LA HISTÒRIA DEL GRAVAT MODERN A CATALUNYA

4

LA ROSA VERA ESTIMULA ELS JOVES
VERS EL MÓN DEL GRAVAT

UNA de les coses que pretenia LA ROSA VERA -i ho hem dit en repetides ocasions en aquesta tesi- fou la de trencar el cercle viciós de falta de gravadors per manca de públic afeccionat i manca de colleccionistes per falta de gravadors.

Era difícil trobar artistes que sabessin gravar per a incloure'ls a les colleccions i també era costós ensinistrar els que no en sabien per tal de fer el seu propi gravat. Fou arran d'aquesta mancança d'artistes quan es va decidir instaurar el Premi Rosa Vera:

Nuestra intención al empezar la publicación de la Colección de Gravats Contemporanis fue la de romper el círculo vicioso en que se movía en nuestro país todo lo relacionado con el grabado sobre metal. En principio acudimos a los artistas que por tener un nombre indiscutible valorarían nuestra colección. Pero al mismo tiempo interesaba extraordinariamente fomentar el arte del grabado entre las jóvenes promociones. Por su poco contacto con el público muchos de estos artistas jóvenes nos eran desconocidos. La única manera de darles una oportunidad y de conseguir nuestro objetivo fue la creación del premio "Rosa Vera" (69).

Quan havien sortit els primers divuit números de la C.G.C. es publicà a la premsa les bases del primer concurs.

Quatre foren en total els premis convocats: 1950, 1951, 1952 i 1954. El premi s'adjudicava a un sol gravador i no es podia declarar desert.

La tasca de cercar artistes nous per a les colleccions i ensinistrar-los en l'art del gravat era àrdua i difícil. Els premis de gravat tenien la intenció de solucionar i facilitar aquest problema. Un guardó sempre desvetlla vocacions i moltes vegades descobreix valors amagats que es mantenien a la penombra.

Els premis sortien convocats a la premsa i entre les bases hi constava la norma de lliurar la planxa i dues proves d'estat amb les remarques. El tema i la tècnica eren lliures, però calia que el format fos vertical per poder incloure's a les col·leccions.

PREMI 1950. Primer

El dia 8 de juliol de 1950, a la casa d'ANITA SOLÀ D'IMBERT es va reunir el jurat per adjudicar el Primer Premi Rosa Vera. Estava format per JOAN AINA'D DE LASARTE, director general del Museu de Barcelona, TEODORO MICIANO, en representació del Reial Cercle Artístic, ANTONI OLLÉ PINELL, president del Foment de les Arts Decoratives i JAUME PLA, com a director de LA ROSA VERA.

Es van presentar setze obres i dues d'elles foren realitzades per gravadores. El premi va recaure, per una nimitat, en el gravat de **CARME SERRA I CANTARELL** (Barcelona, 1920), un aiguafort titulat Interior que s'inclouria amb el nº19 a la C.G.C. (Vegi's pg.142 i 178 Ap.II). L'altra gravadora que es va presentar era **CLAUDE COLLET** (Ginebra, 1929).

CARME SERRA va escollir **JORDI COTS I MONER**, un bon amic seu, per a il·lustrar literàriament el gravat.

Abans de participar en aquest concurs, **CARME SERRA** havia fet una exposició de gravats a l'Institut Britànic de Barcelona amb un conjunt d'aiguaforts i dues puntes seques. Alguns d'aquests gravats eren lliures, mentre que altres il·lustraven obres literàries d'autors estrangers com **JAMES JOYCE**, **KATHERINE MANSFIELD**, **VIRGINIA WOOLF** i **JEAN COCTEAU**.

Des d'un principi, l'aiguafort esdevindria la tècnica més adient per a CARME SERRA:

Les tècniques, més o menys totes les he provades; però en algunes he fracassat totalment. El burí i la manera negra, per exemple. He trobat grans recursos amb els d'acids treballant fortament el metall per si mateix i també l'aiguafort en tota la seva puresa. (70)

CARME SERRA era una artista autodidàcta però s'havia iniciat en el gravat amb el mestre DOMÈNEC OLIVÉ BUSQUETS, amic i deixeble de PAU ROIG. Després del Premi Rosa Vera ha seguit gravant amb més llibertat i decisió. L'obra d'aquell any 1950 era encara precària comparada amb la seva obra posterior.

CARME SERRA rebé 1000 ptes. pel premi -la mateixa quantitat que es donava als altres artistes participants en la col·lecció- i se li publicà el gravat. De fet CARME SERRA va guanyar el primer premi per unanimitat, però segons les seves pròpies paraules, l'experiència fou més aviat negativa i no creu que sigui gaire lloable aquella participació:

Vaig tenir grans dificultats tècniques. Era la primera vegada que m'enfrontava amb una planxa de coure bona i tenia al davant una feina compromesa. Ho vaig passar molt malament. Doncs estava acostumada a gravar en zinc i amb una total llibertat. (71) Aquesta "aventura" va ésser per mi més aviat una "desventura". Crec que no sabia prou de gravar i el premi era prematur per mi. Ademés em va aïslar dels meus companys gravadors. Crec que em miraven amb recel com si jo em cregués algú i no era cert. L'únic que feia era gravar molt i apassionadament, però amb moltes deficiències. Ademés en Jaume Pla no em va donar mai la possibilitat de repetir a la "Rosa Vera" i això va ésser per mi una certa frustració. Doncs crec que amb una segona planxa hagués millorat les deficiències de la primera. No he entès mai perquè això va ser així. Ademés amb en Jaume Pla sempre ha quedat una bona amistat. (72)

D'entre els setze artistes participants, el jurat va recomanar a VÍCTOR N^o D'AMBERT l'adquisició de les obres d'ISMAEL BALANYÀ, RAFAEL BATALLER, ÀNGEL LÓPEZ OBRERO, RAMON ROSENT I BERNAT SANJUAN per a incloure-les a la C.G.C. L'editorial va trovar encertada aquesta suggerència i així els gravats 21, 23, 26, 28 i 30 de l'esmentada col·lecció corresponen respectivament als cinc gravadors citats. Els gravats intermedis foren realitzats per artistes que ja sabien gravar (RAMON DE CAPMANY (n^o20), ANTONI OLLÉ PINELL (n^o24), AGNÈS VAN DEN BRANDLER (n^o25), XAVIER NOGUÉS (n^o27) i JOAN COMMELERAN (n^o29) o per altres que ja havien participat en LA ROSA VERA (RAFAEL BENET (n^o22))

PREMI 1951. Segon

El mes d'octubre del 1951 sortia la segona convocatòria del Premi Rosa Vera:

Prosiguiendo su labor de valoración y estímulo de las diversas técnicas del grabado sobre metal, los editores de la "Colección de gravats contemporanis" convocan el segundo concurso para premiar un grabado inédito de tema libre. Se otorgará un premio de mil pesetas al que podrán aspirar todos los artistas de los cuales no se haya publicado ninguna obra en la "Colección de gravats contemporanis". Los grabados deberán ser efectuados forzosamente sobre plancha de cobre.

Las medidas de la plancha serán de 24 x 33 cm. y el grabado será forzosamente en sentido vertical. Cada concursante podrá presentar un número ilimitado de obras. Las pruebas y las planchas deberán ser entregadas, contra recibo, a don Víctor María de Imbert, en la Vía Layetana, número 38. Una vez fallado el concurso, se devolverán las planchas, previa presentación del recibo. Las pruebas quedarán propiedad de los organizadores. La fecha de admisión terminará el día 31 de octubre del presente año. (73)

En un principi la data màxima de presentació de les obres fou el 31 d'octubre però es va haver de perllongar

fins al 15 de novembre degut a la major participació d'artistes. Sis foren els membres del jurat que el 23 de novembre deliberaren sobre el premi:

El jurado estuvo formado por don Antonio Ollé Pinell, en representación del F.A.D.; don Manuel Humbert, en representación de Los Amigos del Libro y del Grabado del F.A.D.; don José Gudiol Ricart, que ocupó el sitio vacante de don Juan Ainaud de Lasarte; don José Mallor Creizell, en representación de los señores suscriptores de La "Colección de Gravats Contemporanis"; don José Hurtuna, en representación del Real Círculo Artístico; don Jaime Pla Pallejà, director de las Ediciones Rosa Vera, y don Víctor M^o de Imbert, que actuó de secretario. (74)

JOSEF HURTUNA havia participat en LA ROSA VERA amb un gravat titulat Paisatge que, glossat per JOAN SANTA-MARIA, formava el plec 16 de la C.G.C. (Vegi's pg. 136 i 171 Ap.II)

MANUEL HUMBERT, un altre dels membres del jurat, havia col·laborat també a LA ROSA VERA amb el gravat 32, Taverna (vegi's pg.227 i 263 Ap.II) i en faria dos més: un per a la col·lecció DOTZE NUS i l'altre per DOTZE NATURES MORTES, però de poca qualitat. El tema de la taverna l'havia treballat molts cops amb gouache.

Dels sis vots, tres foren per ALBERT RÀFOLS CASAMADA, dos per FRANCESC D'A.CASADEMONT i un per SIMÓ BUSOM. Així doncs quedava guanyador per majoria del Segon Premi Rosa Vera 1951 l'artista **ALBERT RÀFOLS CASAMADA** (Barcelona, 1923)

Per aquelles dates la C.G.C. havia publicat trenta-dos números i el trenta-tres correspongué al gravat de RÀFOLS CASAMADA, una punta seca titulada La cuina (vegi's pg.229 i 265 Ap.II), il·lustrat amb paraules de JORDI SARANEDAS:

La selecció del gravat no fou pas senzilla i així ho afirmava VÍCTOR M^o D'IMBERT en una entrevista per la rà-

dio el desembre d'aquell any. Davant la pregunta de si fou fàcil la tria, aquest va respondre:

No señor; las obras presentadas a concurso este año tenían en su conjunto más unidad que el año pasado. Prueba de ello es que el Primer Premio Rosa Vera se adjudicó por unanimidad, porque la ganadora, Srta. Carmen Serra, quedaba muy superior a los otros concursantes. En cambio este año han sido necesarias varias votaciones y el premio se ha concedido por mayoría de votos, no por unanimidad. (75)

El gravat de FRANCESC D'A. CASADEMONT, Flors, que va obtenir dos vots, també es va incloure a la col·lecció amb el nº36. En canvi el de SIMÓ BUSOM no va ser adquirit. JAUME PLA va haver de "lluitar" contra l'opinió de JOSEP GUDIOL (que substituïa JOAN AINAUD DE LASARTE) i fer-li veure que aquell gravat no oferia garanties per a LA ROSA VERA.

A tots els concursants que volien optar al premi se'ls feia lliurar la planxa per poder fer el tiratge si quedaven guanyadors. En cas contrari se'ls la retornava. L'estampa presentada per SIMÓ BUSOM mostrava un resultat diferent a allò que hi havia gravat a la planxa. Estava trucada, i si bé es podia dissimular amb una prova, no passava el mateix amb un tiratge llarg. Després de discutir-ho i demostrar-ho, JAUME PLA ho va fer entendre i no la van adquirir.

Amb els premis s'intentava animar els artistes joves, les aptituds dels quals es desconeixien, i en remunerar-los i publicar-los un gravat seu se sentien més recompensats.

RÀFOLS CASAMADA havia fet alguna punta seca sota les indicacions del seu pare. Aleshores se li va plantejar participar en aquest Segon Premi Rosa Vera i s'hi va presentar. El tema del gravat fou totalment lliure i per

majoria es va donar com a guanyadora aquella punta seca que seria publicada en el segon volum de la C.G.C.

En una entrevista a ràdio Nacional d'Espanya a Barcelona, després de ser guardonat, li varem preguntar si li interessava més el gravat que la pintura i ell va respondre:

Todo me interesa. Son dos formas de expresión distintas y el interés que pueda sentir por una de ellas no menoscaba el que siento por la otra. El procedimiento, la técnica no es lo importante, lo importante es lo que se puede expresar a través de él.

(Locutor): Dígame Vd. una cosa Sr. Ràfols, Vd. es pintor, ¿no cree que sea incompatible el cultivo simultáneo de las dos técnicas, la pintura y el grabado?

Como ya he indicado antes, el procedimiento, en mi opinión, es lo de menos. No tenemos más que mirar un poco atrás y vemos a Durero, Rembrandt, Goya, todos ellos grandes pintores y grandes grabadores.

(Locutor): ¿A qué atribuiría el hecho de que tan pocos artistas cultiven el grabado?

Me parece que una de las causas de que el grabado se cultive tan poco entre nosotros es la dificultad técnica -en gran parte más aparente que real- que representa para el que no lo ha cultivado todavía. Planchas, acidos, resinas, todo se une formando una montaña que te hace perder las ganas antes de empezar. Y es que en realidad la técnica del grabado comporta algunas dificultades, pero todas ellas se vencen fácilmente con buena voluntad. Otra de las causas es quizá que el grabado se mira frecuentemente como algo inferior, ilustrativo. Nada más alejado de la realidad. Piénsese nuevamente en Rembrandt o Goya, sus grabados en fuerza y vida no desmerecen en nada sus pinturas. (76)

ALBERT RÀFOLS CASAMADA és un dels pocs artistes que ha seguit gravant després de participar en LA ROSA VERA. L'aiguafort i les resiner han esdevingut allò més interessant i que més practica l'artista.

Ell mateix va escollir JORDI SARSANEDAS per a glosar el seu gravat.

En l'enquesta que li vàrem enviar, ALBERT RÀFOLS CA-

SANADA no recorda que fos remunerat pel premi:

8- Va ser remunerat econòmicament per fer el gravat (o gravats)? Se'n recorda de la quantitat?

Que jo recordi no. El premi era honorífic i consistia en l'edició del gravat.

De tota manera sabem que el premi era de mil pessetes, tal com s'indicava a les bases del concurs i pensem que potser el pas del temps i el fet de participar-hi només una vegada han motivat el seu oblit. Altrament, RÀFOLS CASAMADA valora de molt positiva aquesta experiència i davant la pregunta de què en pensava d'haver participat en LA ROSA VERA i quina reflexió en faria, deia:

Em va agradar perquè va ser la primera experiència d'una certa importància dins el camp del gravat. Rosa Vera va ser una iniciativa molt interessant perquè va portar al camp del gravat molts artistes que no l'havien practicat mai o molt poc. ~~Quan~~ Rosa Vera constitueix un notable intent d'unió de l'art plàstic i la literatura. El conjunt és d'una gran dignitat.

Signatura

Ràfols Casamada

PREMI 1952. Tercer

L'any següent, el 1952, es tornà a convocar el premi per tercera vegada consecutiva. Fins al 31 d'octubre hi havia temps de presentar les obres i el dia 11 de novembre es donava el veredict:

Convocan este año los animadores de esta colección su nuevo concurso, con premio de mil pesetas para el mejor grabado inédito sobre plancha de cobre, al cual pueden concurrir todos los artistas de quienes no haya sido publicado ningún grabado en la "Colección". Este premio que no puede ser declarado desierto, no excluye la posibilidad de adquirir, por el mismo importe, cualesquier otros grabados concurrentes que interesen a los organizadores, con destino a su publicación en la "Colección". La fecha de admisión de planchas y pruebas para el concurso, termina el 31 de octubre del presente año. Deben ser presentadas en Vía Layetana, número 38, a nombre de don Víctor María de Imbert, quien se hará cargo de ellas contra recibo. (79)

El Noticiero Universal afegia:

La obra a presentar es de tema libre, como libre es también la técnica de ejecución, dentro de los procedimientos que se realizan sobre plancha de cobre: aguafuerte, punta seca, aguainta, barniz blando, manera negra. La composición será necesariamente de proporción vertical y de unas dimensiones de 17 por 22 centímetros dentro de una plancha de 24 por 33. (aquest espai era per a les remarques)

Hay que presentar dos pruebas tiradas en negro y firmadas, más la plancha correspondiente. El plazo de admisión termina el 31 de octubre. Los envíos se hacen a Vía Layetana, 38, a nombre de don Víctor María de Imbert. Se concederá un premio de mil pesetas, que no podrá ser declarado desierto. Los organizadores se reservan el derecho a adquirir por análoga cantidad las planchas y grabados que deseen editar en la Colección. (80)

A casa d'ANITA SOLÀ D'IMBERT, i amb la presència d'EUGENI D'ORS i de diversos artistes i crítics, es va donar pas a la lectura de l'acta segons la qual s'atorgava el Tercer Premi Rosa Vera al jove artista tortosí, FRANCESC TODÓ I GARCIA (Tortosa, 1922), que amb l'obra titulada Vallcarca representava un racó d'aquell barri barceloní gravat a la punta seca. (81)

El jurat, a diferència del que van anunciar abans els diaris i revistes, estava format per ANTONI OLLÉ PINELL, en representació del F.A.D., MANUEL MIRALLES, del Reial Cercle Artístic, ANTONI GELABERT, dels Amics del Llibre, FREDERIC PAU VERRIÉ, que substituïa JOAN AINAUD DE LASARTE, JOSEP MULLOR, en representació dels subs-

criptors i JAUME PLA com a director de LA ROSA VERA (82)

Del gravat guanyador El Noticiero Universal en deia:

Es una estampa urbana, tomada en graciosa perspectiva y tratada con una caligrafía finísima. La ejecución del grabado es irreprochable y realmente destaca entre el interesante conjunto que nuestros grabadores enviaron a la competición. (83)

El gravat de TODO va ser publicat amb el nº44 al segon volum de la C.G.C. i ell va escollir JOSEP Me CASTELLLET per a glossar-lo (vegi's pg.283 i 320 Ap.II)

El jurat també va remarcar els gravats de DATZIRA i de JOAN PONÇ, però cap dels dos es va adquirir per publicar-los a LA ROSA VERA.

FRANCESC TODO es va interessar pel gravat a través de CARMEN SERRA, i amb JAUME PLA es van conèixer arran d'uns comentaris sobre aspectes tècnics de calcografia. Aleshores, es va presentar al premi 1952.

Malauradament FRANCESC TODO no ha gravat gaire més després de participar en LA ROSA VERA, però així com molts artistes de les col·leccions només van fer un gravat i ja no han treballat cap més planxa de metall, de FRANCESC TODO no podem dir el mateix. Si bé la seva obra gravada no és voluminosa ni tan important com la seva pintura, al menys coneix l'aiguafort i la punta seca i sap com treballar-les. Ell és l'únic dels guardonats que va fer una altre gravat per a Les Edicions. Aquest cop un aiguafort per als DOTZE TEMES DE CIRC.

PREMI 1954. Quart

El 1953 no es va convocar cap premi perquè el mes d'octubre la C.G.C. ja era closa i s'estava preparant la sèrie de ELS GRAVADORS DE LA ROSA VERA.

Fou el 1954, a l'octubre com era habitual, que es donà a conèixer la quarta convocatòria. Enguany, donat que es duia a terme la col·lecció DOTZE NUS (acabava de sortir el nº5 de RAMON CALSINA coentat per SALVADOR ESPRIU), les bases del concurs estipulaven que el tema havia de ser un nu i el guardó consistiria en la publicació del gravat i 1500 ptes., en lloc de les 1000 com era habitual:

Ahora "Rosa Vera" ha publicado su convocatoria para el concurso de grabado del presente año. "Rosa Vera" invita a todo artista grabador que quiera concurrir. Ofrece un premio de 1500 pesetas. El tema tiene que ser un desnudo o una composición con desnudos, pues el grabado que se premia va destinado a la colección en marcha. La fecha de admisión de los trabajos concursantes termina el 30 de octubre próximo, teniendo que ser entregadas la plancha y dos pruebas en el domicilio del señor comisario de la colección, don Víctor María de Imbert, Vía Layetana, nº38, donde darán también toda clase de información sobre los demás detalles del concurso.(84)

El jurat l'havien de formar sis persones com s'havia anunciat (85), però en el moment de la selecció, a finals de novembre, només n'hi havien quatre: JOAN AINAUD DE LASARTE, en representació dels Museus de Barcelona, ANTONI GELABERT, del Foment de les Arts Decoratives, JOAN RAMON MASOLIVER, com a subscriptor i JAUME PLA, com a director de l'editorial.

Per majoria, s'atorgà el premi a l'escultor L'UÍS Me SAUMELLS (Gironella, 1915) que hi participà amb una punta seca d'una composició d'un grup de nus femenins i que s'edità en el plec 10 de la col·lecció DOTZE NUS.

Malauradament no ens varem poder posar en contacte amb l'autor i ara no sabem la seva opinió personal sobre l'afer ROSA VERA.

Creiem que pocs artistes es devien presentar al concurs ja que el gravat de SAUMELLS és més aviat pobre i de poca qualitat. És evident que exigir una temàtica, i

concretament la del nu, va provocar una autoselecció natural pels participants. El tema demana molt domini en el dibuix, i encara molt més a l'hora de passar-lo a la planxa on la dificultat s'incrementa.

Si tenim en compte que els concursants solien ser gent jove o de poca experiència en el gravat, era difícil esperar un resultat òptim i millor.

Els premis ROSA VERA van intentar desvetllar les ànsies i l'estima pel gravat a nivell de gent jove, però també fou difícil mantenir una aflluència voluminosa de concursants.

Una de les bases d'aquests concursos era que els participants no podien tenir cap obra publicada a la C.G.C. i que es podien presentar un número il·limitat d'obres sempre que aquestes fossin realitzades sobre planxa de coure amb tècniques calcogràfiques i tirades en negre sobre blanc:

El artista ganador numerará y firmará la tirada, destruyendo después la plancha y haciéndosele efectivo el premio en este momento.

Los organizadores de este concurso podrán adquirir por la cantidad de mil pesetas aquellas planchas que a su juicio sean indicadas para publicar en la "Colección". (86)

Cada cop els possibles participants eren menys. Els que ja havien guanyat no podien tornar a optar al premi, ni tampoc aquells que ja tenien algun gravat publicat. Altrament, la majoria dels que es presentaven i no guanyaven el premi o no eren seleccionats per a editar el seu gravat en la col·lecció es desanimaven i no tornaven a concursar. Això, juntament amb la dificultat de trobar gent que es dediqués a l'art del gravat motivà la clausura d'aquests premis.

Després del 1954 varen cessar els concursos i la ma-

joria dels artistes que aparegueren a les col·leccions de **ELS GRAVADORS DE LA ROSA VERA** ja havien gravat abans per a **LA ROSA VERA** o, malgrat que fossin nous, tenien nocions de la tècnica.

Hauria estat interessant que aquestes convocatòries no s'haguessin estroncat, però novament el gravat es presentava com un art per a minories i es feia difícil trobar un nombre alt de participants que oferissin una bona qualitat en l'estampa.

Malgrat tot, en el seu moment, aquells premis significaren un reconeixement obert envers l'estampa com a entitat de valor irrefutable per part de la pròpia editorial i de les institucions més lligades amb aquesta vessant de l'art.

Les convocatòries a nivell públic i el ressò del seu resultat en la premsa significava quelcom de molt important en aquell àmbit del gravat tan reduït fins aleshores i que ja començava a adquirir importància.

El fet que després aquests gravats passessin a formar part de la col·lecció de gravats de **LA ROSA VERA** i en conseqüència fossin adquirits per llurs subscriptors era una novetat i una fita molt valuosa aconseguida per **LA ROSA VERA**.

En aquesta aspecte d'incentivar i de popularitzar els treballs d'artistes joves al costat d'altres ja més consagrats és, creiem, un èxit i una innovació lloable pels promotors d'aquesta idea.

JAUME PLA i **VÍCTOR M^e D'IMBERT** van fer en aquest espai de promoció de l'estampa en els artistes novells una tasca a tenir en compte i a prendre d'exemple.

En pintura, en dibuix o fins i tot en escultura hi ha notícies de concursos d'aquest tipus, però el premi

sempre ha quedat restringit al reconeixement instantani i prou. Com a molt se'ls ha ofert l'oportunitat de mostrar la seva obra a nivell individual. LA ROSA VERA, en canvi, donava premis a un gravat i a més a més de recompensar l'artista econòmicament, li brindava l'ocasió de formar part d'una col·lecció d'estampes que es distribuïen a una colla de subscriptors i entitats públiques i que es mostrarien en diverses ciutats catalanes, espanyoles i europees per passar a formar part de diferents col·leccions i fons de gravats, entre elles el Gabinet d'Estampes de la Biblioteca Nacional de París.

En l'actualitat sabem que hi ha concursos i premis de gravat però la majoria d'ells queden reduïts a aquest àmbit i pocs depassen les fronteres del país. Els de LA ROSA VERA, en canvi, es publicaven amb un text al costat que els glossava i s'integraven en una col·lecció compacta. Això, creiem que a principis de la dècada dels 50, va significar tot un èxit pel gravat, per LA ROSA VERA i molt especialment pels seus promotors.

. . . .

5

NOTES

**PROJECCIÓ DE LA BONA VERA
NOTES**

- (1) Hem de tenir en compte que els llibres eren escrits en català i molts dels seus autors estaven malvistos pel règim franquista de la postguerra. La malvestat d'Oriona, per exemple, no porta ni el nom del seu autor escrit a la portada. JOSEP CARNER no era sant de la devoció de la censura dels anys quaranta. Les coses benignes o 20 tantes eren gairebé llibres clandestins.

(2)

**REAL CÍRCULO ARTÍSTICO
INSTITUTO BARCELONÉS DE ARTE**

**Exposició del Ier volumen
de la
COL·LECCIÓ DE GRAVATS
CONTEMPORANIS**

Del 18 de novembre al 5 de desembre

BARCELONA

MCML

Portada del catàleg que s'edità en ocasió de l'exposició del primer volum de la COL·LECCIÓ DE GRAVATS CONTEMPORANIS al Reial Cercle Artístic de Barcelona.

PROYECCIÓN DE LA ROSA VERDE
NOTES

- (3) Fragment de la introducció del catàleg citat a la nota 2 (pg.2 i 3). Aquesta introducció no porta el nom de l'autor, però fou escrita per JAUME PLA.
- (4) Terminado el primer volumen de la "Colección de gravats contemporanis", los editores exhiben en la sala de exposiciones del Real Círculo Artístico los veinticuatro de que consta dicho volumen, debidos a artistas de cimentada fama y a otros que se abren camino entre los jóvenes. La exposición es altamente interesante y al mismo tiempo instructiva en relación a los distintos procedimientos del grabado por cuanto constan los diversos estados de cada obra hasta llegar a la reproducción definitiva. (Exposición de Grabados en el Círculo Artístico, per A.DEL CASTILLO. Diario de Barcelona (25-11-1950))

En el Real Círculo Artístico.- Mañana a las seis de la tarde, don Juan Ainaud de Lasarte pronunciará una conferencia, con proyecciones, en dicho Círculo, sobre el tema "Los grabadores barceloneses del siglo XVIII", con motivo de la exposición de los 24 grabados de la "Colección de gravats contemporanis". (La Vanguardia (23-11-1950))

En el Círculo Artístico se exponen 24 grabados de conocidos artistas junto con unos estudios literarios de solventes firmas formando un tomo de bibliófilo, cuya finalidad es fomentar la afición al noble arte del grabado, muy bien orientado y de positivo valor artístico. (Colección de Grabados Contemporáneos. El Correo Catalán. (25-11-1950))

(...) La colección está compuesta por veinticuatro obras debidas al buril de nuestros mejores artistas, y representa una iniciativa de gran importancia dado el injusto olvido en que hasta ahora se ha tenido a esta manifestación artística de tanta tradición en Cataluña. (La Exposición de Grabados Contemporáneos en el Real Círculo. La Prensa. (1-12-1950))

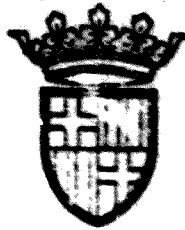
- (5) El 1955 el Museu Ballester d'Art Contemporani de Tortosa exposava alguns d'aquests gravats a les seves sales en homenatge a VÍCTOR M^e D'IMBERT i a JAUME PLA. També el 1984, la Sala Vayreda de Barcelona se'n feia ressó en una exposició que va durar del 10 al 31 d'octubre. Tret d'aquests breus reclams, no s'havia mostrat res a Cata-

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

lunya. Altrament, ni JAUME PLA ni VÍCTOR M^e D'INSEPT hi havien tingut res a veure amb aquestes exposicions.

(6) 12 gravats i un autoretrat. Una trajectòria artística per Francesc Xavier Puig Rovira. Il·lustracions literàries de Joan Teixidor. Barcelona, Les Edicions de La Rosa Vera, 1962, pg.25 i 26.

(7)

L'ALCALDE DE BARCELONA

ES COMPLAU A INVITAR-VOS A LA CONFERENCIA QUE SOBRE LA ROSA VERA, EL GRAVAT ORIGINAL I ALTRES OBRES, PRONUNCIARA EN EL MARÇ DE L'EXPOSICIÓ "ELS 99 GRAVADORS DE LA ROSA VERA" EL SENYOR JOSEP PLA, EL PROPER DIAMANTE DIA 16 D'ABRIL, A LES 19,45 HORES, AL PALAU DE LA VIRREINA, LA RAMBLA 99.

MARÇ DE 1963.

Tal com es pot apreciar en la fotocòpia, el nom del conferenciant està equivocat. Davant d'això, i per evitar malentesos, JAUME PLA, abans d'encetar la seva conferència, va adreçar aquestes paraules al públic assistent:

Amics:

Si heu llegit la invitació per a aquesta conferència, haureu vist que havia de donar-la Josep Pla. Com que la lletra impresa té un gran poder persuasiu, en sabria greu que esperéssiu qualsevol tipus de reencarnació. Per tant, us puc assegurar que jo només sóc Jaume Pla.

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

El text de MARIA AURÈLIA CAPMANY es pot trobar reproduït al N° 9 de la Revista Llibreria Antiquària del mes d'abril del 1985 (pg.30 i 31).

(8)

Arauc País

ELS 98 GRAVADORS DE
LA ROSA VERA
Palau de la Virreina.
Barcelona. Fins al 7 d'abril

Comencem, en parlar d'aquesta exposició sobre oferta al Palau de la Virreina i que és anunciada amb el nom d'"Els 98 gravadors de la Rosa Vera", per aportar unes quantes dades que ens en facin palès l'interès. Es complien trenta-cinc anys de l'edició del primer dels gravats sobre plànxa de coure que componien, en el nombre de quaranta-vuit, la "Col·lecció de gravats contemporanis" que, el 1949, Jaume Pla, es va proposar de convertir en habitual —i al mateix temps com entre el públic— el gust de l'execució o contemplació d'aquestes estampes anònimes per altres mitjans que els habituals de la pintura o el dibuix. A Catalunya, segons se'n diu, aquest gust era patrimoni de molts pocs artistes i, encara, menys públic. Calia, doncs, desenvolupar-ne l'interès.

Però també calia ensenyar el gust a aquells procediments de creació, puix que eren molt pocs els que s'havien servit com a procediment habitual, gairebé només pràctic, en els temps actuals, per Xavier Noguera. Jaume Pla hagué, doncs, d'ensenyar els "secrets" de l'ofici a gaire-

bé tots els qui col·laboraren en la col·lecció.

Una altra novetat de la col·lecció, per a fer a l'artista més apassionat el fet creatiu sobre la plànxa de coure, era que el gravat no seria una il·lustració incorporada a un text o la reproducció d'un tema prèviament establert —com ha estat habitual en el gravat en la major part de les ocasions— sinó que l'artista faria la seva tasca amb total llibertat, escollient el procediment que més li convingués (algundant, alpinista, punta seca, buril, etc.) i desenvolupant-ne de diferents fan assolir efectes diversos. Després, un lliciat, a partir de l'obra, redactaria un text, "il·lustrant" el gravat.

Jaume Pla, en la presentació del primer volum de la col·lecció, es va proposar d'ordenar, dia, reproduir un text d'altri i tot establert els condicionaments materials del gravat: "i el paper més blanc, convençuts que 'el blanc, més que el negre de la tinta és el color del gravador de la llum. La tasca del gravador és la d'excavar aquesta llum de sentir-la i de dominar-la per donar-li el seu màxim color; o de suggerir-la per un veu el misteri del qual la negreria una glòria intradefinible..."; i també afegí: "en aquesta disciplina dura i gloriosa del gravat, en se compta l'atzar d'un plaçador o d'un color encertat: on cal tenir, més que mai, la idea clara d'allò que hom vol fer: on,

quan l'atzar intervé, és sempre hostil a l'artista i les seues creacions són gairebé sempre desgraciades.

Aquestes dues observacions preliminaris foren ben certes i es palesen en el conjunt dels quaranta-vuit gravats, enfront dels quals l'observador, ara, no se sent pas totalment satisfet, llevat de la qüestió de "fer país", que era un altre dels condicionants de les edicions de la Rosa Vera. Tant és així que, en haver-se acomplert el projecte inicial i en desitjar Jaume Pla de continuar l'esforç de promoció del gravat sobre plànxa de coure i de "fer país", ell mateix seria, en presentar "Els gravadors de la Rosa Vera" —col·lecció no és la col·lecció però sí del procediment—: "Darrerament ja ens hem vist obligats a repetir algun artista davant la falta d'artistes que produïen la gràfica d'un gravat adequat a cada nou col·leccionista. No podem haver guairit el nombre d'artistes disponibles, però cal confessar que un bon artista no vol dir sempre un gravador en potència". En sembla que aquestes paraules justifiquen un cert desinterès que l'observador actual experimenta davant l'obra oferta, fet que es repetirà en les successives edicions de la Rosa Vera, amb les que porten a partir del 1954 el nom canviat, com les que es titularan "Les artistes gravadores", edicions fins ja en cancel·lades i ampliatas, des del 1955, amb la col·laboració

(nota 15)

L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Les meravelles de la Rosa Vera

S embra que no és demanar massa que el crític d'art que porta moltes hores de veure conegui les trampes de totes les militacions d'època i sàpiga evitar-les — o temptar-les si està molt o poc compromès en la secta o sectes — a l'hora d'emetre judicis sobre les obres d'art autèntic que no aprovacion de seus mandarin. L'article d'Amós Puig "Per país amb els gravats de la Rosa Vera", publicat a l'AVUI del 24 de febrer darrer, no sap o no vol tenir-se a aquesta norma de l'ofici, i comenta l'exposició "Els 98 gravats de la Rosa Vera", desentenant-se d'allò que signifiquen i signifiquen estèticament els gravats exposats i minimitzant o desvirtuant la importància de l'artista que en fou l'iniciador, el gravador Jaume Pla. En cap moment no parla del domini que aquest artista té del seu ofici, en el qual és un mestre, com Josep Pla, Joan Teixidor i tants d'altres han dit repetidament, ni encara menys del valor del seu art com a tal; a l'hora d'informar els lectors sobre la seva feina d'administrador des del 1949 a la mort dels artistes pintors de Catalunya i fora d'ella en l'art de gravar — una obra admirable de promoció — només sap jutjar-la distanciantment o despectivament com una "dèria". Sembla encara obligat que un crític hagi d'ocupar-se de les característiques especialíssimes d'un art que, com el del gravat, obliga a replantejar la qüestió de si no constitueix un llenguatge diferenciat i complet d'expressió artística. Amós Puig, però, ho eludeix, allò de les meravelles dels milions gravadors i parla "d'un cert desinterès que l'espectador — és a dir, ell, autoritat en tothom — experimenta davant

les successives edicions de la Rosa Vera", com si l'art del gravat no requereix una consideració específica. I encara, no aturant-se a distingir els bons gravats dels mediocres, el crític troba que en tota l'exposició — 98 exposicions i 193 obres — predomina "el gust restringit i encobert que defuig l'aventura", i després sectàriament, com el senyor de l'actual inflació modernista continua decretant, els valors propis de l'obra simplement i intel·ligentment han fet que apareix en els milions gravadors — un Jaume Pla, un Xavier Nogué, un Francesc Sorn, un Francesc d'A. Galí, un Joaquim Sunyer, i de la seva —, tota l'acucació, per interessos i justificada o no, de noucentisme, estètica sense mèritament profunda. La penúria de Jaume Pla de requerir els escriptors perquè acompanyessin els gravats amb simples poemes o proses, tampoc no s'ajuda en el crític més que un contacte distanciat perduràvid. I hi ha textos d'un Carles Riba, un Ferran Soldevila, un Marià Manent, J. V. Foix, un Joan Vinyoli, un Tònia de Nadal, un Salvador Espriu, un Joan Perich.....

No hi ha espai per a allargar aquesta crítica. Diguem només que els qui vulguin fer-se càrrec dels magnífics resultats d'aquesta col·laboració gravador-escritor — de banda, és clar, els productes menys riusos —, no ha de fer més que anar a la Virreina, on fins al 7 d'abril gravats i poemes es estudien juntament des de les parades. Saber que si no són víctimes de dogmatismes obsessivament sectaris o de militacions rigorosament imposades, ells ens ho agrairan.

Alfred Badia

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

d'artistes de Madrid, a la major part dels quals també hagut d'ensenyar els "accres" del procediment, i amples al públic interessat de la capital de l'Estat.

Efectivament, ser un bon pintor no vol dir ser un bon gravador. I segurament és per això que Jaume Pla, tot cercant gravadors, decidí que seria ell qui atorgaria l'autèntica titularitat de gravador iniciant la col·lecció "Monografies de la Rosa Vera", de la qual n'han sortit Uca, Grau Sala, Granyer i ell mateix, amb tretze gravats cadascuna.

En total, els artistes contribuïren amb gravats als arranjaments i el nombre d'obres 193. No era excessiu de fer referència als autors dels textos dels quals, tanmateix, podríem fer algunes observacions aplicades als plastax: un bon escriptor no és pas un bon perceptor plàstic ni, tampoc, és viable la inversa.

Hi ha, i no hem d'oblidar-ho, també una qüestió d'eutils i d'estètiques plantejats en aquesta proposta de Jaume Pla. Del conjunt de l'obra oferta, plàstica i literària, predominava el gust restringit i casual que defuig l'aventura.

Com ja anomenem els presentadors del conjunt de la meitatòria tasca, el se dominava de el d'un cert classicisme, nou-estil, mediterrani (d'inspiració de Tàrraco) i la impressió de conjunt de més la d'un fet històric que la d'incitació en l'activitat, la qual cosa, tenint en compte que les darreres obres ofertes són del 1962, és una mica greu; però si l'exposició serveix per provocar interès pel procediment, llavors.

Fer país amb els gravats de la Rosa Vera, per ARNAU PUIG.
Avui (24-2-1965)

- (9) Fragment del prospecte de llançament de la sèrie ELS GRAVADORS DE LA ROSA VERA, escrit per JAUME PLA. ARNAU PUIG el va incloure en el seu article de la nota 8 i va corregir la paraula "prurit", inexistent en català, per "pruïja" que és correcte.
- (10) Fragment del text citat a la nota 9.
- (11) Fragment del text de la nota 8.
- (12) Fragment del text citat a la nota 9.
- (13) Fragment del text de la nota 8.
- (14) Fragment del text de la nota 8.
- (15) Vegi's la fotocòpia a la pàgina anterior.
- (16) Reproduïm íntegrament la carta d'ALFRED BADIA que no va ser publicada i que fou escrita abans de la que hem mostrat a la nota 15:

Les meravelles de la ROSA VERA

S'ha dit i repetit que saber jutjar críticament les obres d'art deixant de banda les filies i fòbies personals és cosa difícil, si no impossible. Tanmateix sembla que no és demanar massa que el crític que porta moltes hores de vol i escriu

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

amb una certa regularitat en papers públics -és a dir, aquell especialista a qui, si més no, li toca de conèixer les trampes de totes les mitificacions d'època- faci el que pugui per a estar a l'alçada del seu ofici i almenys -almenys!- sàpiga trampejar els seus dogmatismes, residuals o no, a l'hora d'emetre judicis sobre estils o estètiques que no són del seu gust. Si no ho fa així, i se solidaritza amb tal o tal secta o amb el conjunt de totes, ja se sap: el crític deixa de tenir present el relativisme dels gustos històrics i declara article de fe artística perfectament socialitzable la tesi o les tesis dels seus mandarins. El que és més lamentable de l'afer és que els pobres lectors de les crítiques distorsionades corren el risc de desconèixer l'existència de la jugada, si no saben olorar -i no tots tenen prou bon olfacte- la pudoreta de socarrim de les crítiques en qüestió.

L'article d'Arnau Puig, "Per país amb els gravats de la Rosa Vera", que l'AVUI publicà el 24 de febrer darrer, incorre en aquest tristíssim joc. L'autor s'estima més fer un ús "postmodern" de la seva condició de filòsof i sociòleg i comenta l'exposició ELS 98 GRAVADORS DE LA ROSA VERA, encara ara oberta al Palau de la Virreina de Barcelona, començant per segregrar polítiques ironies com es veu en el títol de l'article, desentenent-se d'allò que significaren i signifiquen estèticament els gravats exposats i minimitzant o desvirtuant la importància de l'artista que en fou l'iniciador i impulsor, el gravador Jaume Pla. Si del domini del seu ofici, en el qual com Josep Pla, Josep M. Cadena, Joan Teixidor i tants d'altres han dit, el creador de la Rosa Vera és un mestre, el crític no en diu ni una paraula als seus lectors, com a ensinistrador que fou des de 1949 de la majoria d'artistes pintors de Catalunya en les diferents tècniques d'aquest difícil art, només sap reconèixer-li la possessió d'una "dèria". Jaume Pla, de qui l'autor de L'home-not Xavier Nogués diu que "d'ençà a la seva admirable Rosa Vera, s'han fet més gravats en aquest país que en el curs de tota la seva història" -i se sobreentén que aquesta quantitat reclama almenys les dosis corresponents de qualitat, visqué i viu amb alguna cosa més que amb una dèria. A part d'excel·lir en el seu art, no sols ensenyà l'ofici, gratia et amore, als pintors que el volgueren escoltar, sinó que tingué la pensada de requerir els escriptors perquè acompanyessin els gravats amb sengles poemes o proeses, amb la particularitat que l'aportació verbal s'havia de produir amb motiu del gravat, no al revés com havia estat costum fins

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

aleshores. Els qui vulguin fer-se càrrec dels magnífics resultats d'aquesta col·laboració, no han de fer més que anar a la Virreina, on, fins al 7 d'abril, gravats i escrits els saludaran joiosament des de les parets. Entre els escriptors que col·laboraren amb els gravadors, no tots, és clar, són de la talla d'un Carles Riba, un Josep N. de Sagarra, un Ferran Soldevila, un Marià Manent, un J.V. Foix, un Joan Vinyoli, un Tomàs Garcés, un Salvador Espriu, un Manuel de Pedrolo, que secundaren sense escrúpols els artistes; com no tots els gravadors estan a l'alçada d'un Jaume Pla, un Xavier Nogués, un Pau Roig, un Emili Grau Sala, un Francesc Serra, un Francesc d'A. Gall, un Josep Granyer, un Joaquim Suñer i de la sorte. És natural que hi hagués desencerts i inexperiences en tants artistes que mai no s'havien acarat a una planxa de coure. Arnau Puig però, no recull aquesta òbvia consideració, i silenciament totes les meravelles dels millors, no és bo més que per parlar "d'un cert desencís que l'espectador -és a dir, ell- experimenta davant les successives edicions de la Rosa Vera". El quid de la qüestió radica, però, en el fet que, com dèiem més amunt, el crític ensenya l'orella de la secta, així que s'acara als criteris estètics no tumultuosament actuals que semblen descobribles en la qualitat artística dels executants. Si, sense distingir bons de mediocres, el crític troba que en tota l'exposició -98 expositors i 193 obres- predomina "el gust retingut i casolà que defuig l'aventura", és perquè encara se sent obligat a menystenir aquest "classicisme, noucentisme, mediterraneisme", que tant piagueren a un Carner, un Toldrà o un Maillol, com ara el sanedri de la inflació modernista continua decretant, escola, estil o manera que és l'abominació de les abominacions en una època de formes ininterpretables, desintegracions còsmico-picassianes, budismes sens comercialment rendibles, miserabilismes i mura todo lo existente. I la discriminació és encara més lamentable en un crític tan reflexiu com Puig, a qui li tocaria haver posat l'accent en les característiques especialíssimes d'un art que, com el del gravat, obliguen a replantejar la qüestió de la primacia de l'estètica pròpia dels autors. Si les incisions de l'eina són sàvies, la simbiosi entre "a matèria i la tècnica declara ineludiblement per ella mateixa la presència de l'enigma de la bellesa, la sobirania d'un ordre subtil i la claror de la intelligibilitat. El gravat, com escriu el mateix Jaume Pla, és una art que "encadena la llum velluta els negres de la punta seca, estilista la línia pura i esclatant del burí i els obscure infinitament matissats de

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

l'aiguafort", un art que constitueix "un llenguatge complet d'expressió artística". Potser en cap altre tipus de creació plàstica no és tan manifest com en aquest el valor dominant, determinant, de l'obra ben feta, enqè i delà d'èpoques i estils, l'obra ben feta que Jaume Pla, fidel al seu art, ens ofereix per a un gaudi sense ombres.

Quina mena de dogmatisme maníacament obsessiu o rigorosament imposat inhibeix la visió de tants ulls que miren cegament?

Alfred Badia

- (17) Fragment del text de la nota 15.
- (18) Fragment del text de la nota 8.
- (19) Reproduïm íntegrament la carta de JAUME PLA com a rèplica a l'escrit d'ARNAU PUIG, però que no va ser publicada:

Estic molt agraït al Sr. Arnau Puig per l'atenció que ha dedicat ("Avui", diumenge, 24 de febrer) a l'exposició "Els 98 gravadors de la Rosa Vera" que està oberta a la Virreina. En el seu article fa una relació puntual i exacta dels orígens i de les justificacions de les col·leccions de Rosa Vera, amb cites de textos meus que figuren reproduïts en el catàleg, que serveixen molt per aclarir les meves intencions en aquell llunyà 1949. Al final del seu escrit, Arnau Puig diu que "la impressió de conjunt és més la d'un fet històric que la d'incidència en l'activitat". A part que el paràgraf no és excessivament clar, em sembla interessant concretar bé allò que és història, per tal de no alterar-la massa quan encara som a temps d'escriure-la de primera mà. Remarquem que és una llàstima que l'autor del peus de les reproduccions no hagi llegit el text de l'article que acompanyen, peus on es llegeix exactament el contrari de la realitat: no és un gravat de Mompou sobre un poema de Josep Me de Sagarra, sinó un poema de Josep Me de Sagarra sobre un gravat de Mompou; etc.

I després, és llàstima que una de les seves cites d'un text meu no sigui més completa i no hagi copiat el que seguia: "Així l'absència de molts noms que hom haurà trobat a faltar a la nostra llista és deguda a indiferència de l'interessat davant de l'art del gravat o a altres raons de diversos ordres, sempre alienes a la nostra voluntat".

PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES

Quan parla de "Los artistas grabadores" diu edicions fetes ja en castellà i ampliades, des del 1955, amb la col·laboració d'artistes de Madrid". Confesso que aquest "ja" em molesta. "Los artistas grabadores" foren dues sèries fetes en castellà, amb artistes i escriptors en llengua castellana, entre els quals jo tenia un gran interès a incorporar artistes catalans, especialment seleccionats -segons el meu criteri està clar: no n'hi podia haver d'altre. Simultàniament, es continuaven publicant les sèries en català.

Tant en allò que es refereix als artistes plàstics com als escriptors, les col·leccions de la Rosa Vera són una antologia, seleccionada, d'allò que es feia al nostre país -en la literatura i la plàstica- des de l'any 1949 al 1959. N'hi ha d'extraordinàriament bons, de bons, simplement, d'acceptables i poca, poquíssims, de dolents. Els que foren rebutjats no els coneixeré mai ningú.

En tota antologia la tria és absolutament subjectiva. En aquest cas també, naturalment. Per jutjar-la, el Sr. Arnau Puig s'atribueix una representació molt curiosa quan diu que "l'observador actual experimenta un cert desencís davant l'obra oferta". Quin observador? Puc afirmar que n'hi ha d'altres que estan encantats de trobar un art i uns textos intel·ligibles. Que queden meravellats davant l'enorme varietat d'estils i de personalitats que ofereix l'exposició, ben diferent de l'auarriant que produeix l'enorme monotonia de l'actual avantguarda institucionalitzada.

"Els 98 gravadors de la Rosa Vera" no solament representa l'obra d'aquests artistes, sinó també un altre fet important: representa una xifra d'entre vuit o deu mil proves de gravats i de textos que avui estan repartits pel nostre país. Potser tenia raó en Josep Pla quan escrivia, una mica hiperbòlicament, que gràcies a Rosa Vera "s'han fet més gravats, en aquest país, que en el curs de tota la seva història".

Diu Arnau Puig: "Del conjunt de l'obra feta, plàstica i literats, predomina el gust retíngut i casolà que defuig l'aventura". I més endavant: "El to dominant és el d'un classicisme, noucentista, mediterrani". Té raó, i no és per atzar que les coses fossin així. Del noucentisme -paraula que a vegades s'expressa com un insult- assumim explícitament l'amor a l'obra ben feta. També crec que només allò que és local, limitat, personal i intransferible pot arribar a ser uniuersal. Si a la Rosa Vera domina aquell estil que es porta igualment, exactament, als EE.UU. que entre els negrits, al centre d'Europa que a l'Amèrica del Sud, les seves col·leccions -les catalanes, les més localistes- no figu-

**PROJECCIÓ DE LA ROSA VERA
NOTES**

varien ara a la Biblioteca Nacional de París, ni haurien interessat al British Museum, ni al Metropolitan Museum de Nova York, ni al Museu Galliera de París, ni a la Ohana Gallery de Londres, ni al Museu d'Utrecht. En satisfè enormement que el Sr. Arnau Puig consideri que La Rosa Vera era una manera de fer país, en un moment que l'eslogan no tenia les connotacions partidistes que té ara, i que l'exposició de la Virreina encara fa país. Fer país, però, no em va desviar mai de la idea que jo tenia d'una selecció d'artistes i d'escriptors. Però està clar que la intenció subjacent era fer país! I tant! I donar l'oportunitat que uns 75 escriptors podessin escriure i publicar en català (i cobrar els seus escrits), la qual cosa, -el Sr. Arnau Puig ho sap- no era gaire fàcil quan hi havia el general.

- (20) Peu que acompanya el text de la nota 8
- (21) Fragment de la carta de la nota 19.
- (22) Fragment de la conferència de JAUME PLA al Palau de la Virreina, Sobre la Rosa Vera, el gravat original i altres coses, el 16 d'abril de 1985.
- (23)

**LA JUNTA DIRECTIVA DEL
MUSEU DE VILAFRANCA**

es complau en convidar-vos a la inauguració de l'exposició

ELS 98 GRAVADORS DE LA ROSA VERA

Que tindrà lloc a la Capella de Sant Pelegri, el proper dia 7 de gener,
després de l'acte de lliurament dels premis Sant Ramon de Penyafort.

Hi assistirà l'artista Sr. Jaume Pla creador d'aquesta col·lecció de gravats.

Vilafranca del Penedès, gener 1985.